23.10.2023

Stv@eduskunta.fi

Viite: HE 41/2023 vp

HUS-yhtymän lausunto Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle

Asia: HE 41/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024
https://www.eduskunta.fi/pdf/HE+41/2023
Pääluokka 33 / STM:n hallinnonala

Asia: VNS 1/2023 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2024—2027
https://www.eduskunta.fi/pdf/VNS+1/2023

Valiokunta pyytää lausuntoa erityisesti tutkimuksen, kehittämisen ja innovaatioiden rahoituksen näkökulmasta.

HUS-yhtymä kiittää saamastaan lausuntopyynnöstä ja antaa seuraavan lausunnon

Korkeakoulutettujen nuorten aikuisten määrä pyritään nostamaan mahdollisimman lähelle 50 prosenttia vuoteen 2030 mennessä. Korkeakoulujen perusrahoitusta ehdotetaan lisättäväksi kustannustason nousua vastaavasti 152 milj. eurolla. Vuodelle 2024 ehdotetaan 40 milj. euroa tutkijankoulutuspilottiin ja 11,7 milj. euroa korkeakoulujen aloituspaikkamäärän lisäämiseen.

Tutkijakoulutuspilottiuudistus on hyvä ja tervetullut lisä, jonka toivotaan ohjaavan suomalaista tohtorintutkintoa lähemmäs eurooppalaisia standardeja. Toisaalta esiin on noussut myös miten life-science -sektorilla huomioidaan tieteellisen tason säilyminen tutkijankoulutuksessa. Lääkärikoulutuksessa aloituspaikkamäärien nosto ei yksistään ratkaise tulevaisuuden lääkäripulaa, sillä asiaan vaikuttaa keskeisesti myös opettajien riittävyys, ryhmäkokojen paisuminen ja myös opetustilojen riittävyys. Nämä tekijät tulisi myös huomioida aloituspaikkojen lisäyksessä.

HUS Helsingin yliopistollinen sairaala
Konsernihallinto

PL 200
Stenbäckinkatu 9, Helsinki
00029 HUS

(09) 4711

etunimi.sukunimi@hus.fi
www.hus.fi
Y-tunnus 1567535-0

Suomen Akatemialle ehdotetaan tutkimushankevaltuudeksi yhteensä 460,2 milj. euroa, joka on 33 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2023 varsinaisessa talousarviossa. Lisärahoituksesta suunnataan lippulaivoihin 40 milj. euroa, tutkitun tiedon vaikuttavuuteen 10 milj. euroa ja kansalliseen tutkimusinfrastruktuuriin 5 milj. euroa.

Suomen Akatemian hankerahoituksen lisäys on erittäin tervetullut, sillä viimeisten vuosikymmenten aikana kliinisen lääketieteen tutkimusrahoitus on näivettynyt murto-osaan huippuvuosista. Myös HUSissa 17.5. järjestetyillä Kliinisen tutkimuksen päivillä ilmeni, että kliininen tutkimus on kansallisessa kriisissä sen edellytysten näivetyttyä lähes olemattomiin. Toisaalta vuonna 2022 tehdyn selvityksen mukaan 1 TKI-toimintaan sijoitettu euro palaa alueen nettohyödyksi nelinkertaisena. Tämä edellyttää kuitenkin ammattimaisia ja toimivia tutkimusinfrastruktuureja, jollaiseksi tulee käsittää muiden lisäksi myös sairaaloiden Clinical Trial Unit (CTU)-rakenteet, joissa on mahdollisesta tehdä kansainvälisen tason kliinistä (lääke)tutkimusta; yrityslähtöisistä toimeksiantotutkimuksista tulee huomattava vähintään puolet TKI-toiminnan hyvinvointialueelle tuottamasta nettohyödystä. Näiden yliopistosairaaloiden tutkimusympäristöjen huollolla on kiire, sillä pohjoismaisessa vertailussa Suomi menettää kiihtyvästi potentiaaliaan. HUS pitäisi tärkeänä suoraa, merkittävää ja pitkäjänteistä rahoitusta näihin sairaaloissa toimiviin tutkimusympäristöihin.

T&K-rahoituslain tavoitteen mukaisesti valtion T&K-rahoitusta kasvatetaan tasaisesti 1,2 prosenttiin BKT:sta vuoteen 2030 mennessä. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukemisen valtuutta ehdotetaan nostettavan 529 milj. euroon, joka sisältää T&K-rahoituksen valtuuden lisäyksen 92 milj. eurolla v. 2024. Valtuutta kohdennetaan yrityksille, jotka sitoutuvat lisäämään investointeja puhdasta ja digitaalista siirtymää sekä muiden yhteiskunnallisten haasteiden ratkaisua tukevaan, aiempaa riskipitoisempaan ja kunnianhimoisempaan T&K-toimintaan yhteistyössä muiden yritysten ja tutkimusorganisaatioiden kanssa. Lisäksi valtuutta kohdennetaan soveltavaan tutkimukseen tutkimusorganisaatioille, jotka yritysten kanssa yhteistyössä kehittävät murrosteknologioita sekä ratkaisuja yhteiskunnallisiin haasteisiin ja tukemaan yhteiskunnallisia siirtymiä, kuten puhdasta siirtymää ja digitalisaatiota. Tutkimus- ja innovaatiotoiminnan lainoihin ehdotetaan valtuuden lisäystä 10 milj. eurolla T&K-toimintaan. EU-hankkeiden kansalliseen vastinrahoitukseen korkeakouluille ja valtion tutkimuslaitoksille ehdotetaan 35 milj. euron määrärahaa. Rahoituksella kannustetaan korkeakouluja ja tutkimusorganisaatioita osallistumaan aiempaa laajemmin EU:n T&K-hankkeisiin.

HUS Helsingin yliopistollinen sairaala
Konsernihallinto

PL 200
Stenbäckinkatu 9, Helsinki
00029 HUS

(09) 4711

etunimi.sukunimi@hus.fi
www.hus.fi
Y-tunnus 1567535-0

HUS on vuonna 2023 noussut suomalaisten 20 eniten EU-rahoitusta hankkineiden organisaatioiden joukkoon ja pitää keskeisen tärkeänä sitä, että se voi hyödyntää EU-hankkeiden kansallista vastinrahoitusta.

Valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituslain tavoitteiden mukaisesti lisätään hallinnonalan T&K-rahoitusta. Rahoitukseen ehdotetaan 5 milj. euron tasokorotusta, joka kohdistuu terveydenhuollon yksiköille yliopistotasoiseen tutkimukseen sekä sosiaalityön yliopistotasoiseen tutkimukseen.

HUS pitää erittäin suotuisena kehityksenä VTR-rahoituksen nostoa, vaikkakin rahoituksen hakijoiden määrä samalla lisääntyy. On tärkeää samalla huomata, että Suomessa kehitetyn terveysteknologian tuotevienti on kasvanut joka vuosi viimeisen parikymmenen vuoden aikana. Ylijäämää on tänä aikana kertynyt yli 16 miljardia euroa. Suomen terveysalan vahvuudet ovat taanneet sen, että terveysteknologian vienti on kasvanut jo usean vuoden ajan. Tätä tulee vaalia. Business Finlandin tavoite on nostaa terveysteknologian vientiä useilla miljardeilla euroilla vuoteen 2035 mennessä ja koska terveysteknologiaa tehdään huomattavissa määrin yliopistosairaalaympäristöissä olisi tarpeen panostaa niiden TKI-toimintaedellytysten parantamiseen samassa mittakaavassa ts. monikymmenkertaisesti nykyiseen nähden.

Laki valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024—2030 tuli voimaan vuoden 2023 alussa. Sen mukaan tutkimus- ja kehittämistoimintaan valtion talousarvioissa tarkoitettujen valtuuksien ja määrärahojen yhteismäärä nousee vuoteen 2030 mennessä siten, että kokonaismäärä vastaa 1,2 % suhteessa BKT:hen. Valtiovarainministeriön uusimman talousennusteen mukaan tämä tarkoittaa sitä, että valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen tulisi olla n. 4,3 mrd. euroa v. 2030. Tämä tarkoittaa n. 2,0 mrd. euron lisäystä vuoden 2023 talousarvion mukaiseen T&K-rahoituksen kokonaismäärään nähden. Valtion talousarviossa T&K-rahoitusta tulee siten korottaa vuosittain n. 280 milj. eurolla verrattuna vuoden 2023 lähtötasoon. Laskelma perustuu vuoden 2030 käypähintaiseen BKT-arvioon, joka on suuruudeltaan 360 mrd. euroa.

HUS on Suomen suurin yliopistosairaala, jossa tehdään maassamme ylivoimaisesti eniten kansainvälisen tason lääketieteen alan tutkimusta tiiviissä yhteistyössä ulko- ja kotimaisten yliopistojen kanssa. HUS pitää välttämättömänä, että se voi pysytellä mukana valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan

rahoituksen kehityksessä, ja joka puolestaan turvaa kliinisen lääketutkimuksen ja muun kliinisen tutkimuksen pitkäjänteisen kehityksen. Näin HUS voi vetovoimaisuudellaan, asiantuntemuksellaan ja verkostoillaan tukea hyvinvointialueilla tehtävää terveysalan TKI-toimintaa.

Lisäksi rahoitusta nostaa mm. kunnilta hyvinvointialueille siirtyvien kustannusten tarkentuminen, kustannustason nousu (indeksikorotus), ennakoitu palvelutarpeen kasvu sekä yliopistosairaalalisä.

HUS pitää välttämättömänä, että määräytymistekijä yliopistosairaalalisä osoitetaan suoraan yliopistosairaalalle kompensoimaan yliopistosairaaloiden yksikkökustannuksia, jotka ovat tarkastelutasosta riippuen 9,9–10,6 prosenttia korkeammat kuin keskussairaaloissa (Häkkinen et al., Olosuhdetekijät sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksessa, THL Työpaperi 25/2022).

Kohteliaimmin,
HUS-yhtymä

Taneli Raivio
Tutkimusjohtaja

HUS Helsingin yliopistollinen sairaala
Konsernihallinto

PL 200
Stenbäckinkatu 9, Helsinki
00029 HUS

(09) 4711

etunimi.sukunimi@hus.fi
www.hus.fi
Y-tunnus 1567535-0